16 FEB 1944

15. januar 1944.

K R I G S O V E R S I K T .

Foran invasjonen. 1944 går inn under intense forberedelser til det avgjørende slag mot "Festung Europa". På møtet i Teheran ble planene for det koordinerte angrep vedtatt og i julen ble det kjent at Eisenhover var utsett til leder av operasjonene i vest, med flymarskalk Tedder som stedfortreder og Montgomery som sjef for de engelske styrker. Disse personvalg har vakt alminnelig tilfredshet i England og USA.

De omfattende operasjoner som i løpet av 1943 førte vestmaktene gjennom Nord-Afrika til Italia og russerne fra Stalingrad til Kiev, var alle ledd i den strategiske oppmarsj mot de historiske slagmarker der Tysklands skjebne kan avgjøres: Donaubekkenet, øst-Prøissen, Rhindalen. De store slag på østfronten er et viktig ledd i forberedelsene og har tjent to hovedformål: 1. å sikre de gunstigste utgangsstillinger for det avgjørende støt fra øst enten det nå blir mot Balticum og Prøissen eller mot Donaudalen, 2. å hindre tyskerne i å skape en stor strategisk reserve for å møte det konsentriske storangrep som forestår. Om sluttkampen på de europeiske slagmarker skal bli kort eller trekke i langdrag, avhenger i høy grad av forløpet og utfallet av det russiske vinterfelttog, men før vi underkaster operasjonene i øst en analyse, kan det være av interesse å se litt nærmere på kreftenes fordeling nå foran verdenshistoriens største militære oppgjør. Etter beregninger på alliert hold disponerer Tyskland høyst 350 divisjoner til forsvar av "Festung Europa" mot allierte styrker som når oppmarsjen er avsluttet kan antas å omfatte ikke så langt fra det dobbelte antall divisjoner. Tabellen viser den omtrentlige fordeling av styrkene. De amerikanske armeer er ennu bare delvis overført til europeiske farvann.

Tyske styrker.			Allierte styrker.		
Østfronten	ca. 200	divisjoner	Røde armé	300 - 350	div.
Balkan	20	"	Orientarméen (9. og 10.)	30	"
Italia	20	"	Italia	20	"
			Nord-Afrika	50	"
Frankrike, Belgia, Holland	50	"	Britiske øyer	50	"
Tyskland	25	"	USA for Europa (England og Middelhavet)	150	"
Danmark	5	"			
Norge	8-10	"	Island	2-3	"

Den tyske strategiske reserve beregnes til høyst 45 divisjoner. Som det fremgår av tabellen vil tyskerne overalt stå overfor tallmessig betydelig overlegne styrker, men flere av de allierte arméer er underlegne m.h.t. kamperfaring. Tyskerne har også fordelen av å kunne møte angriperne i tildels meget sterkt utbyggete stillinger. De opererer ennvidere på de indre linjer, men det er tvilsomt om deres transportvesen vil befinne seg i en slik forfatning at de fullt kan nytte ut denne fordelen når øyeblikket er inne.

Fordelingen av de allierte styrker kan ennu undergå betydelige forskyvninger før det koordinerte angrep slippes løs, men i øyeblikket kan en regne med at general Wilson som øverstbefalende i Middelhavsområdet med reservene disponerer omkring 100 divisjoner og at engelskmennene har en 50 divisjoner disponible for invasjonsøyemed på De britiske øyer. Fra amerikansk hold har det vært antydet at USA skulle stille henimot 3/4 av den spesielle invasjonshær, anslagsvis omkring 150 divisjoner. Etter de opplysninger som foreligger er det grunn til å anta at transporten av de amerikanske styrker over Atlanterhavet og deres gruppering vil være avsluttet i februar-mars måned. Hvordan de vil bli fordelt på de forskjellige krigsskueplasser avhenger selvsagt av planene

for det forestående angrep. Ialt kan en regne med at Vestmaktene vil disponere omkring 300 divisjoner for sine operasjoner i vest og i Middelhavsområdet.

Roosevelt uttalte en gang at sluttangrepet mot Tyskland ville bli rettet mot flere forskjellige områder samtidig, og den langsiktige strategiske oppmarsj som siden har pågått og nå nærmer seg sin avslutning har åpnet mange muligheter. Mange uker er gått siden de endelige planer for de forestående fellesoperasjoner ble vedtatt, men ennu er det intet som viser hvor støtene vil bli satt inn. Sannsynligheten taler imidlertid for minst to større invasjonsoperasjoner, en i Middelhavet og en i vest eller nordvest.

General Maitland Wilsons tilsetting som øverstbefalende i Middelhavsområdet tyder på at østre Middelhav kommer til å spille en viktig rolle i de fremtidige operasjoner (Wilson har hittil vært sjef for Orientarméen og deltok i Kairo- og Teheranmøtene). Dette og meget annet peker på Balkan som et av invasjonsområdene: 1. Balkan byr Vestmaktene den korteste vei til Donaubekkenet, den ene av de slagmarker der avgjørelsen kan falle. 2. Koordinert med de russiske operasjoner på sydfronten vil Balkaninvasjon på den mest effektive måte sette Donaudalen med de vitale romanske oljekilder i en "knipetang". 3. Den omfattende partisanvirksomhet vil lette invasjonen betraktelig. General Titos forfremmelse til marskalk (han skal råde over 200 000 våpenføre menn) og de allierte bestrebelser på å skape en enhetsfront innen partisanvirksomheten i Jugoslavia og Grekenland kan også sees som invasjonsforberedelser. 4. Iallfall i vest kan invasjonen gjennomføres fra Italia under effektiv jagerbeskyttelse over det 80-90 km. brede strede ved Otranto. En invasjon fra sydøst byr derimot på større vanskeligheter idet Ægeerhavet neppe kan forseres på rimelig tid uten tyrkisk velvilje. Hva Eden, Churchill og Roosevelt kan ha oppnådd i den retning ved sine forhandlinger med den tyrkiske utenriksminister og president Inønu vil kanskje den nærmeste fremtid vise. 5. Balkaninvasjon kan bringe Bulgaria, Romania eller Ungarn til kapitulasjon lenge før det operative mål for invasjonen er nådd. - Terrengforholdene sammen med de få og dårlige kommunikasjonslinjer vil sikkert skape store vanskeligheter for en invasjon og gjøre veien til Donaubekkenet tung og tornefull. Her må det imidlertid erindres at Balkaninvasjonen i tilfelle bare blir en del av de samlede operasjoner og som sådan kan den bli meget effektiv.

De øvrige muligheter i Middelhavsområdet kommer sannsynligvis i annen rekke, særlig fordi de ikke baner vei til en av de avgjørende slagmarker. Det er derfor mindre grunn til å anta at intensifisering av Italiafelttoget skulle bli det viktigste ledd i Middelhavsoperasjonene. En invasjon av Syd-Frankrike bl.a. fra Korsika er det nærliggende å tenke på, men neppe som noen hovedoperasjon. Her kunne de franske styrker i Nord-Afrika med fordel komme til anvendelse og spille en viktig rolle for den indre reisning i Frankrike. Invasjon gjennom Portugal og Spania må man vel som den strategiske stilling nå har utviklet seg, kunne se bort fra. Det skulle ikke lenger være nødvendig å velge en så lang vei til Tysklands hjerte.

Vender vi nå blikket mot vest og nordvest, er det stort sett 3 invasjonsmuligheter som kommer på tale: Norge, Jylland og Kanalen i videste forstand. Som krigen har utviklet seg, er fordelene ved og nødvendigheten av en invasjon i Norge etterhvert blitt betydelig mindre. Hele den arktiske front har tapt i betydning etter at Middelhavet igjen kom under alliert kontroll. Ishavskonvoyene er ikke vitale for Russland lenger og dessuten viser det seg at Tyskland selv som forholdene er, ikke mer er istand til effektivt å hindre disse konvoyer. "Scharnhorst" skjebne taler sitt tydelige sprog. Når dertil kommer at en invasjon i Norge ville kreve uforholdsmessig meget tonnasje og måtte foregå uten effektiv flybeskyttelse, er det lite sannsynlig at de allierte vil benytte denne omvei. Dette utelukker ikke mindre, avledende aksjoner eller opprettelsen av et bruhode i sør-Norge i forbindelse med en eventuell invasjon av Jylland.

Mot dette alternativ kan det imidlertid også innvendes at avstanden fra invasjonsbasis er for stor til effektiv flybeskyttelse. Dertil kommer at landingsforholdene langs Jyllands vestkyst er meget ugunstige. Videre er angrepsfronten mot sør meget smal og tyskerne vil hurtig kunne konsentrere store styrker til forsvar. På den annen side åpner det seg store perspektiver hvis først en alliert operasjonsbasis kunne etableres i Danmark, - med henblikk på et framstøt mot den tyske østersjøkyst ved forsering av sund og belter, eventuelt koordinert med et russisk framstøt mot Balticum, eller som ledd i en invasjon av den tyske nordsjøkyst under et forsøk på å omgå den tyske "vestvoll". Begge disse operasjoner må imidlertid karakteriseres som overordentlig dristige selv om de i siste instans ville muliggjøre angrep på relativt svakt utbyggete tyske stillinger. Tilbake står invasjon over Kanalen. Også her kan vanskelighetene bli formidable, men fordelene er iøynefallende: 1. Den korte distanse muliggjør fullt effektiv jagerflybeskyttelse fra hjemmebasis. Transport og glidefly kan også i stor utstrekning anvendes til overføring av tropper og materiell når først et bruhode er opprettet. 2. Tonnasjen kan utnyttes meget effektivt, bl.a. kan de små spesialbygde landgangsfartøyer direkte settes inn fra den engelske kyst. 3. Sjøstridskreftene vil hurtig kunne konsentreres, er nær sine hjemmebaser og vil meget effektivt kunne beskytte de korte forbindelseslinjer bl.a. mot ubåtangrep. 4. Bombeflyene vil på den korte avstand med overveldende kraft kunne bane vei for invasjonsstyrkene. I denne forbindelse er det av interesse at luftmarskalk Tedder som introduserte "bombeteppet" i den moderne luftkrig, er Eisenhowers stedfortreder som invasjonssjef. 5. Veien over Kanalen er den korteste til Tysklands hjerte. 6. Invasjon på Kanalkysten vil være signalet til omfattende reisning i Frankrike, Holland og Belgia, så invasjonsstyrkene kan regne med effektiv støtte bl.a. i form av angrep på de tyske forbindelseslinjer. Disse forhold taler sterkt for at invasjon over Kanalen kommer til å inngå som et ledd i det koordinerte angrep, selv om det ikke dermed er sagt at det blir hovedstøtet. Ingen er imidlertid blind for vanskelighetene. Selv om meget av det som tidligere fra tysk side ble sloppet ut om "Atlanterhavsvollen" hvilte på propagandaens løse grunn, er det ikke tvil om at disse forsvarsverker i løpet av 1943 er blitt overordentlig sterkt utbygget, ikke bare ved kysten men langt innover i landet. Over hele Nord-Frankrike er det også foretatt omfattende undermineringsarbeider ved broer, veger og jernbaner. Bare i Paris skal tusener av tonn dynamitt være anvendt til minering. Dette åpner uhyggelige perspektiver, men det synes ikke å være noen vei forbi.

M.h.t. tidspunktet for igangsettelsen av de koordinerte operasjoner blc det ovenfor nevnt at overføringen og grupperingen av de amerikanske styrker sannsynligvis ville være gjennomført i løpet av årets par første måneder. De klimatiske forhold ligger også slik an at de allierte ikke kan dra full fordel av sin overlegenhet i luften før i februar-mars. Det skulle etter dette være rimelig å regne med at hovedoperasjonene først blir satt igang tidlig på våren. Begivenhetene i Russland spiller imidlertid sikkert en viktig rolle for tidspunktet, og der ser det unektelig i øyeblikket ut som det hurtig kan bære mot et klimaks.

Østfronten. For å avverge den katastrofe som truet tyskerne i Dnjeprbuen etter det første russiske gjennombrudd på Kievfronten omkring månedsskiftet nov.-des., samlet v.Manstein sine reserver til en kraftig motoffensiv som førte til gjenerobringen av Sjitomir og Korosten. Etter dette møtte den tyske motoffensiv stadig økende motstand, men v.Manstein fortsatte sine angrep i 5 uker tydeligvis i håp om å oppnå den store strategiske fordel som gjenerobringen av Kiev ville bety, kanskje også for å hindre russerne i å organisere et nytt angrep i denne farlige sektor. Det viser seg nå at v.Manstein har spilt et meget høyt spill. Han nådde ingen av de store mål for sin motoffensiv, men mattet under store tap sine tropper ut i frontale angrep mot sterke russiske artille-

ristillinger uten at det lyktes ham å desorganisere de russiske forberedelser. Julaften åpnet general Vatutin sin nye offensiv i Kievsektoren. Siden har den pågått med økende styrke og har ført til fullstendig gjennombrudd av de tyske linjer. Det område tyskerne besatte under sin 6 ukers motoffensiv, erobret russerne tilbake i løpet av like mange dager, og veltet videre vestover mot den gamle polske grense som passertes på en 60 km. bred front. Dermed var det strategiske grunnlag skapt for en storstilet omfatning av de tyske stillinger i Dnjeprbuen. Russernes høyre flanke var beskyttet av de vidstrakte Pripetsumper. All kraft kunne konsentreres i et framstøt fra Sjitomir-området sydvestover mot Bug og jernbanen Odessa-Lemberg, tyskernes siste jernbaneforbindelse fra Dnjeprbuen mot nordvest. Russerne står nå etter å ha erobret Berdetsjev nær Vinnitsa og truer det viktige jernbaneknutepunkt Smerinka. Samtidig er den russiske offensiv utvidet til å omfatte hele Dnjeprbuen der tyskerne er under et voldsomt press fra nord. Kirovograd er tatt og dype kiler fra Tsjerkassyområdet og fra Belaja Tjerkov lenger vest truer med å splitte opp de tyske styrker i Dnjeprbuen. Enda kan vel meget reddes, men det er åpenbart at de minst 600 000 tyskere i Dnjeprbuen i øyeblikket trues av en katastrofe som kan komme til å stille selv Stalingrad i skyggen.

Fra rent militært synspunkt er det vanskelig å forstå at den tyske hærledelse så krampaktig har holdt på sine stillinger lengst øst i Dnjeprbuen. Men her har politiske hensyn sikkert spilt en dominerende rolle. Frykten for å trekke fronten tilbake mot den romanske grense er forståelig nok. Uroen blant vasallene på Balkan har lenge vært åpenbar. Den retrett som militært strategisk ville være berettiget, kunne lett bringe uroen til å utarte til kaos og kapitulasjon. Derfor har tyskerne måttet innlate seg på et høyt og dumdristig spill. Hvorvidt det vil lykkes v. Manstein å løse den nesten overmenneskelige oppgave han og hans arméer er stillet overfor, vil de nærmeste uker vise.

Samtidig med de storstilede operasjoner i Dnjeprbuen holder russerne også på centralfronten gående angrep som meget vel kan være innledningen til like omfattende operasjoner i dette frontavsnitt. Ved støt nordvestover fra Retsjitsa og sydvestover mellom Nevel og Vitebsk arbeider russerne seg opp i ryggen av de siste sterke festningsanlegg Vitebsk, Orsja og Mogilev, som sperrer vegen til Hvite-Russland og Balticum. Meget kan tale for at storangrep i dette frontavsnitt kan komme til å avløse sydfrontoperasjonene når disse nærmer seg et temporært dødpunkt. En vellykket russisk offensiv på centralfrontens nordlige avsnitt vil bringe hele den tyske nordfront til å vakle.

Hitler beklaget seg engang over at det var blitt hans sørgelige skjebne å måtte kjempe mot undermålere. I den tid som siden er gått, har han imidlertid ikke kunnet hindre disse "undermålere" i å gjennomføre en strategisk oppmarsj som gjør at Det tredje rike går inn i 1944 truet av angrep så å si fra alle kompassrosens retninger. Denne allsidige oppmarsj har tvunget den tyske hærledelse til å spre sine styrker sterkt, et forhold som har betydd mer for den russiske framgang enn man kanskje i alminnelighet er oppmerksom på. Så sterk er den fremtvungne spredning av de tyske styrker at det kanskje ikke blir nødvendig å sette igang alle de planlagte angrep for å fremtvinge TYSKLANDS KAPITULASJON

vVv

B J Ø R N R E I N E R T S E N.

2

Like før jul ble en ung mann skutt av gestapo under dramatiske omstendigheter, en ung student fra Aker, Bjørn Reinertsen, falt på sin post, bare 23 år gammel.

Det var et tungt bud. Bjørn Reinertsen var en sjelden sympatisk gutt som en uvilkårlig måtte bli glad i. Iherdig og dristig som få, men bramfri og beskjeden. Fra første dag var han med i kampen for friheten

og fedrelandet. Han sparte seg aldri. Han hadde den indre gløden som ikke gir ro før alt er gjort som gjøres kan.

Hjemmefronten har ikke eikelauv eller jernkors å hedre sine helte med. Vi kan ikke engang fortelle om de dåder som øves. Det er ikke megen ytre ære å høste for den som setter livet inn. Derfor er det bare de beste som kan ofre alt. Vår plikt blir det å vise at ofrene ikke er bragt forgjeves!

vVv

Kirken.

Igjen kan vår norske kirke se tilbake på et avsluttet arbeidsår i storkrigens skygge. Og la det med en gang være sagt: året 1943 har på mange måter vært et tungt og vanskelig arbeidsår for kirken og dens menn.

Fra nazi-myndighetenes side er det stadig blitt lagt nye hindringer i vegen for kirkens og prestenes arbeid. Biskop Berggrav har sittet innesperret under politibevoktning så godt som hele året. Og likeså har to andre av Den Midlertidige Kirkeledelse - professor Hallesby og Ludvig Hope - sittet arrestert i lengere tid, mens de øvrige medlemmer av Kirkeledelsen er blitt nektet å oppholde seg i Oslo. Samtlige biskoper er blitt hindret i å utøve sitt tilsynsembete, dels ved at de er blitt forvist til andre landsdeler, dels ved møte- og taleforbud. Henimot 20 prester har sittet arrestert - til dels gjennom hele året. Og omkring 50 andre prester er brutalt blitt drevet ut av sine hjem og forvist bort fra sine menigheter. I denne forbindelse nevner vi også de mange uverdige "prester" som er blitt påtvunget en hel rekke menigheter mot disses vilje. Menn som har manglet de teologiske og almenmenneskelige, ja selv de moralske forutsetninger for prestetjenesten, er blitt "ordinert" og distribuert rundt om i landet. Og der de er kommet, har de så vært en stadig mare for det kristelige arbeid. De har med velberådd hu vært nazistenes håndlangere når det gjaldt å komme prestene og deres virksomhet til livs.

Men de mange vanskeligheter har ikke et øyeblikk fristet kirken og dens menn til å gå på akkord. I året som er gått, har de ført videre kampen for å verge om Guds ords frihet og samvittighetenes Gud-givne rett overfor krenkelser og overgrep fra statens side. Selv de alvorligste trusler fra myndighetenes side har ikke kunnet skremme dem. Selv om det kostet mange betydelige ofre, ja selv om det bar rett i fengsel, så tok de overgrepet med hevet panne. Heller lide enn å svike det de visste var rett!

En minnes uvilkårlig strofene i Luthers kjente tros-salme:

Om verden full av djevler var
som ville oss oppsluke,
vi frykter ei, vi med oss har
den som Guds sverd kan bruke!

- - -

Men alle vanskeligheter og hindringer i arbeidet har ikke kunnet hindre at året 1943 på samme tid også har vært et rikt arbeidsår for den norske kirke.

Det er nok så at krigen nødvendigvis har måttet vende det norske folks tanker og sinn mot de rent materielle ting. Kampen for tilværelse er jo forlengst blitt en virkelig kamp som er preget av situasjonens dystre alvor. Den tiltagende vareknapphet - ikke minst når det gjelder det aller nødvendigste av mat og klær - skaper daglig problemer og vanskeligheter for enhver husmor, ja for mennene med. Og den uhyggelige retts-usikkerheten som folk stadig lever under, virker sjelelig deprimerende og gjør tilværelsen enn mer dyster. Hvor mange plasser er det f.eks. ikke som lenge har stått tomme rundt om i norske hjem fordi manne eller sønnen, hustruen eller datteren er blitt hentet av de tyske gestapobødler eller deres norske lakeier innen statspolitiet. Og mange av disse plassene vil nok bli stående tomme for alltid fordi ofrene er blit

henrettet eller langsomt pint i hjel.

Men trass i alt nødvendig strev for å opphold livet, trass i alle motganger, og trass i all sorg er folks sinn og tanker også blitt vendt oppover og framover mot det evige. Og i svært mange - for ikke å si i de fleste - menigheter har en kunnet glede seg over stigende besøk ved gudstjenester og møter. Fra forskjellige kanter av landet hører vi at der er stor åpenhet for Guds ord og vedvarende økning i søkningen til forkynnelsen og nadverdbordet. Etter hva vi får opplyst, har ikke minst Nord-Norge sin besøkelsestid. Her får både prestene og de frivillige virksomheters arbeidere sammen se mye frukt av arbeidet.

Det år vi nettopp er gått inn i, vil sikkert også bli et kampens år for den norske kirke. Kirken og dens menn vil nok fortsette på den samme rene linje og med det samme ubrytelige samhold som hittil. Ubundet av alle politiske og andre utenforliggende hensyn, og alene bundet til kirkens Herre - Jesus Kristus - vil prestene fremdeles kjempe for Guds ords frihet, for kirkens rett og for folkets frelse. I den grad det trengs, vil de sikkert fortsatt orientere, rettlede og oppmuntre menighetene, idet de alltid har for øye at de ved å kunngjøre sannheten anbefaler seg til alle menneskers samvittighet for Guds åsyn, som det står i 2.Kor.4.2.

De norske prester er seg sitt ansvar bevisst.

Og deres bønn idag og hver dag er som en av prestene uttrykte det i sin nyttårspreken: "Måtte vi kjenne ansvaret vårt sterkere og sterkere jo ferre vi blir!"

Fra kirkefronten meldes ellers at presten Paul Skiaker er blitt forvist fra Trøndelag. Tidligere er presten Anderaa i Beitsdalen blitt forvist fra sin menighet og har fått ordre om overhodet ikke å vise seg ved noe kristelig møte.

Sammen med dem som ble sluppet ut fra Grini og Møllergt. de siste dagene før jul, var presten Agnar Sandvik fra Telemark og den kjente kristne forkynner Kristian Schjelderup. Blant de mange prester som fremdeles sitter fengslet, er Indremisjonsselskapets generalsekretær, sokneprest Joh. M. Wisløff, som rundet 70-års-milepelen 30. desember.

vVv

Rottene - - -

Mordet på politifullmektig Gunnar Bilifsen har øyensynlig brakt flere av de medskyldige til alvorlige refleksjoner.

Politipresident Askvig har således i lengere tid ligget på Røde Kors i en meget ynkelig forfatning. Hans oppførsel på sykehuset vitnet tydelig om at hans svarte samvittighet plaget ham. Han er nå utskrevet fra sykehuset, men har ennå ikke begynt i tjeneste. Det er vel også tvilsomt om han overhodet kommer til å begynne mer. Hva som enn skjer, får vi håpe at han har livskraft nok til å avvente oppgjørets dag, den dag da han skal stå til rette både for sin delaktighet i drapet på Bilifsen, og for sine øvrige meritter.

Kriminalkommandør Schartum brøt fullstendig sammen. Selv denne forrykte person begynte nå å få betenkeligheter, han begynte å tvile på om hans "livskall" virkelig var med liv og sjel å gjøre seg medansvarlig for ulovlig fengsling, middelaldersk tortur og drap på tusenvis av Norges beste borgere. Selv i herr Schartums omtåkete hjerne begynte det å demre noe om lov og rett. Han fant trøst og redning i å søke avskjed fra politiet og gå over i et "mindre byrdefullt embete". Men vi kan forsikre herr Schartum om at han kan søke seg hvor han vil, hans spor er merket med blod, han er lett å finne, og sporene viskes ikke ut før rett og rettferdighet er skjedd fyldest.

Politiinspektør Frigaard søkte, og fikk innvilget et halvt års sykepermisjon. For dem som har litt nærmere kjennskap til herr Frigaards fysiske og psykiske konstitusjon, må jo dette synes fullstendig latterlig, han hadde såvisst ikke behov for noen sykepermisjon. Nei, grunnen var nok en annen, den blytunge samvittighet tvang ham i kne,

embetsedens ansvar hadde rykket ham like inn på livet. Å trøste seg med tyske seier var heller ikke mulig lenger. Selv herr Frigaard måtte innse at han hadde spilt på feil hest da han meldte seg inn i det "samfundsbærende" parti.

vVv

Den tyske propaganda.

Josef Goebbels har det ikke godt om dagen. Ikke så å forstå at vi har vondt av ham, men det er interessant å se hvordan han og hans propaganda-departement strever med det ubekvemme materiale som for tiden står til rådighet. Så blir det først og fremst det gamle, gode sovjetspøkelse som må holde for.

I det siste er det særlig spørsmålet om Polens østgrense som opptar skribentenes interesse. Med utgangspunkt i engelske, amerikanske og russiske avisartikler påvises det at stormaktene har til hensikt å flytte det nye Polens østgrense vestover, og dermed er bolsjevikspøkelsets realitet bevist. Sovjet er imperialistisk, og slik som det går med Polen, vil det også gå med Russlands andre naboer, og til slutt med hele Europa. Angelsakserne har solgt det til Moskva.

Vi vet ikke hvilket resultat stormaktene er kommet til eller vil komme til når det gjelder den polske østgrense. Men noen faktiske opplysninger vil gjøre det klart, at om denne grense blir forlagt lenger mot vest, så har det ingen som helst beviskraft i spørsmålet om det eksisterer en sovjet-imperialisme.

Den grense som var gjeldende mellom Polen og Sovjetsamveldet inntil 1939, var et resultat av den polsk-russiske krig 1920-21, en styrkeprøve polakkene med fransk hjelp vant på et tidspunkt da Russland var utmattet etter seks års verdenskrig og borgerkrig. De alliertes øverste råd hadde i 1919 trukket opp en foreløbig grenselinje mellom det gjenreiste Polen og Russland, kalt Curzon-linjen etter den britiske utenriksminister. Den gikk stort sett i retningen nord-syd over Grodno-Brest-Litovsk-Bug, og var en så rettferdig grense som man kunne få trukket den i disse strøk hvor befolkningene glir over i hverandre; østenfor linjen bodde det vesentlig russere, vestenfor vesentlig polakker. Men polakkene var ikke tilfreds. De nærte storhetsdrømmer, begynte krig med Russland og erobret endog Kiev. Senere bølget kampen fram og tilbake, og russerne ble p.g.a. sine mange vansker på andre hold dengang nødt til å gå med på Rigafreden av mars 1921. Den trakk opp en østgrense for Polen som gikk meget lenger øst enn den britiske utenriksminister i 1919 hadde villet, men polakkene fikk fransk støtte og satte sin vilje igjennom.

Resultatet ble at bare 10-15 % av befolkningen i øst-Polen var polakker. Resten, det overveiende flertall, ialt 4-5 millioner mennesker var russere, og polakkenes behandling av denne folkegruppe har vært alt annet enn mønstergyldig.

Hvis derfor stormaktene nå finner å burde revidere den polske østgrense, betyr det i virkeligheten ikke annet enn at en nasjonal urett blir gjort god igjen. Enkelte vil kanskje henvise til den britiske garanti for Polen av 1939, som ble utgangspunktet for hele krigen, og ved første øyekast kan situasjonen unektelig virke noe paradoksal. Men enhver som ser dypere på saken, vil innrømme at en slik betraktningsmåte blir uhjelpelig skjev. Det var ikke for Polens grenser verden gikk i krig, det var for å sette en stopper for den nazistiske verdens-trussel. Og som tiden er gått, er målet blitt enda større. Det er ikke for det gamle, før-nazistiske Europa alene vi kjemper, men for en ny og bedre verden, og som en ledd i arbeidet for den går revisjonen av grenser som strider mot nasjonalitetsprinsippet inn. Vi kjemper ikke for status quo, men for rettferd. Derfor skal det heller aldri lykkes Josef Goebbels og hans drabanter å gjenopplive den russiske busemann ved hjelp av (tyske!) deklamasjoner om det stakkars Polens grenser.

vVv

Hvorfor Berlin bombes.

Berlin, som dekker et areal på 884 kvkm. og har 4,5 mill. innbyggere, er: 1. Tysklands største industriby. 2. Centraleuropas største jernbaneknutepunkt, utgangspunkt for 14 stambaner. 3. Tysklands største innlandshavn, nestetter Duisburg-Ruhrort. 4. Som sete for centraladministrasjonen, det stortyske rikes "Hjerne". - 40 % av befolkningen er direkte sysselsatt i produksjon for de vepnede styrker. Berlin produserer mer elektriske maskiner og kabler enn noen annen tysk by. Her lages videre presisjonsinstrumenter som avstandsmålere, bombesikter, o.l. Tre lokomotivfabrikker er ansvarlig for en tredjedel av Tysklands lokomotivfabrikasjon. Berlin produserer videre panservogner, fly, motorer, lett og tungt artilleri, torpedoer, miner, bomber, maskinverktøy, radioapparater og lyskastere m.m.m. Også den kjemiske industri er rikt representert i Berlin. Kort sagt:

BERLIN ER AV DOMINERENDE BETYDNING FOR DEN TYSKE KRIGSINNSATS - DERFOR BOMBES BERLIN!

vVv

9. september 1939, Göring til rustningsarbeiderne i Berlin-Tegel:

"Jeg har ingenting mot at de (englenderne) nå og da ved nattetid tar en forlystelsestur over tysk territorium og slipper ned sine latterlige propagandaflyblad fra veldig høyde. Men ve dem om de bytter flybladene med bomber --- . Jeg kan meget godt forstå at englenderne evakuerer London. - Hvis imidlertid englenderne visste hvor mange luftvernkanoner og jagerfly vi har, ville de forstå hvorfor vi ikke evakuerer Berlin."

Fire fæle år er gått siden den gang, men nå vil tidene - og Berlin - forandre seg raskt.

vVv

Mot lysere tider.

Krigsbegivenhetene ifjor og særlig den siste tidens utvikling i øst og luften har fylt det "statsbærende" parti med en stadig svartere fortvilelse. Sterke oppløsningstendenser har gjort seg gjeldende blant den majoritet av medlemmer som bare er gått inn for å tjene på det selv, og partiets daustekte "propagandaminister" Fuglesang har derfor satt i gang en sakalt "Mot lysere tider"-kampanje, akkurat som det ikke skulle være nok med den nye tiden. Kampanjen begynte med artikler i den ensrettede pressen ved nyttårsskiftet og fortsetter med poststempler, Damsletplakater og propagandamøter i øst og vest. Når man leser nøye gjennom de ensrettede artikler i denne imbesile propaganda, finner man ikke annen begrunnelse for de "lysere tider" for NS enn en komisk påstand om at folket nå søker sammen mot faren fra øst og at det ikke lenger "er to leire" innen det norske folk. Ut fra denne komiske påstand suggererer NS seg til å anslå mer optimistiske toner ved årsskiftet, mens herrefolkets hærer jages ut av det plyndrede Russland og herrefolkets hjemmebefolkning bombes ut av hus og hjem. Med den utsikt til forholdsvis snarlig befrielse som hele det norske folket øyner ved dette årsskifte, er det iallfall klart at hjemmefronten går mot lysere tider, men det behøver vi ikke kvidder fra Fuglesang for å vite beskjed om.

vVv

Jernbanevakten.

Borgervakten har nå fått et veldig omfang. Tusener av menn går på jernbanevakt og hver dag utkalles hundreder av nye.

Alle jernbanefolk og sakkyndige er enig om at den ingen betydning har for trafikksikkerheten. Det er da heller ikke meningen. Hensikten er utelukkende å chikanere den norske befolkning.

Tidligere var parolen at man skulle ta jobben med godt humør og ikke unnslå seg, fordi man derved unndro mange dagsverk for tyskerne, og bare brakte en annen i vanskeligheter.

Nå da alle tungarbeidere og alle som arbeider for tyskerne går fri, trer den chikanøse hensikt ennå klarere fram.

Borgervakten er dessuten livsfarlig. Bare i Oslo distrikt er minst 5 mennesker drept og mange såret i den siste tid.

Vår linje må derfor nå bli en annen: Hvis du ved å ta vakten skader okkupasjonsmakten eller dens vasaller ved å unndra dem din arbeidskraft, kan du gå. Hvis ikke, bør du bruke hele din oppfinnsomhet for å unndra deg.

Hensynet til at andre blir tatt i steden må ikke hindre deg. De andre blir tatt i tur og orden likevel. Det gjelder å lage mest mulig vanskeligheter for myndighetene og få dem til å utkalle folk som de ellers ville gitt fri av hensyn til sine egne interesser.

vVv

"Nasjonal arbeidsinnsats".

Forholdene for de landsmenn som er utskrevet til "nasjonal arbeidsinnsats", særlig i Nord-Norge, har hele tiden vært slette, nå er de nærmest uhyggelige, noe som også kommer tydelig frem i uttalelser fra våre NS-myndigheter som så villig gikk tyskerne tilhånde ved dette folkerettsstridige og lumske anslag mot det norske folk.

Fylkesmannen i Østfold uttaler i tilknytning til klager fra folk utskrevne til Finnmark bl.a.: "Skal ikke disse forhold utarte til en tragisk skandale, hva de er på god vei til, nå forholdet søkes rettet på ved en energisk og øyeblikkelig innsats som jeg ber Dem foranledige satt i verk".

Direktoratet for arbeidsformidlingen uttaler bl.a. (18/11-43): Det synes etter de foreliggende opplysninger som boligforholdene og de sanitære forhold i hvertfall for en rekke steder nordpå er meget slette. Mangelen på klær og støvler er øyensynlig også stor blant de utskrevn og for enkelte er situasjonen etter det opplyste helt prekær. - - - En må gå ut fra at en vinter nordpå med så slette levevilkår og med så dårlig utstyr av klær vil være en farlig påkjenning for mange utskrevne som ikke er vant til kroppslig arbeid. ---- Det synes derfor å være all grunn til å få tatt opp spørsmålet om hjemsendelse fra en rekke av de nevnte arbeidsplasser uten at det nå stilles stedfortreder. --- "

Og sosialdepartementet uttaler bl.a.: "--Da det synes ikke å kunne ventes noen umiddelbar og rask bedring av disse forhold nå på vintertiden, kan en ikke se annen utveg enn at den fortsatte utskriving til anlegg i Nord-Norge inntil videre må stilles i bero og at de som er utskrevet til disse og ikke kan bys forsvarlige vilkår, må gis fri (uten stedfortreder) snarest mulig. ---"

Landsmenn, når nasi-myndighetene sier så meget, kan Dere selv tenke Dere resten! For din egen skyld og for landets skyld - husk parolen:

Ingen må melde seg til noenslags registrering. Ingen må møte fram etter innkallelse, det være til arbeidskontor eller legeundersøkelse, til avreisested eller arbeidsplass.

vVv

Studentene.

Av de 427 studenter som var tilbake i Stavern er 11 blitt frigitt, de resterende 416 ble 7. januar sendt med tog fra Larvik direkte til Grønlien der det beryktede deportasjonsskib "Donau" lå klar. Natt til 8. januar forlot skibet Grønlien. -

En ny akt i tyskernes infame spill med studentene er dermed slutt. Etter å ha gitt fri 5-600 sannsynligvis p.g.a. den sterke reaksjon i Sverige og Finnland - og vakt sterke forhåpninger hos de gjenværende studenter og deres pårørende, arrangerte tyskerne plutselig før jul et "forhør". Dr. Ohm fra civiladministrasjonen, som fungerer som en slags "stemningsrapportør", reiste ned til Stavern. De tre spørsmål han stillet var formet slik at svarene med stor sannsynlighet kunne ventes å bli "positivt fiendtlige", - noe som tydeligvis var hensikten. Spørsmålene lød: 1. Hva ville De gjøre hvis Kongen kom tilbake? 2. Hvem ville De slutte Dem til hvis de allierte stod i Larvik og tyskerne i

Oslo? 3. Hvem ønsker De skal vinne krigen, tyskerne eller de allier
Studentene svarte alle uten omsvøp at de ville slutte opp om Kongen.
de allierte. Det er grunn til å tro at det idiotiske forhør er satt
iscene på foranledning av Terboven. Det forlyder at hans tåpelige aks
mot studentene og den verdensreaksjon den utløste, har skaffet ham en
skrape på halsen fra Berlin og nå er han ute for å rettferdiggjøre seg
ved å fremlegge bevis for studentenes "fiendtlige sinnelag". Ingen ka
jo etter de avholdte forhør være i tvil om hvilken "fare" studentene r
presenterer for samfundet! Med denne annen sending er ialt 700 studen
sendt til Tyskland. De først sendte 300 befinner seg i en leir i Orde
burg i Bayern og er etter hva de selv skriver "ikke frivillige og ikke
fanger" - .

vVv

Eksplosjonsulykken i Oslo 19 desember.

Oslo har i årenes løp fått merke okkupasjonsmaktens nærvær på mangfoldige måter. Vi har fienden innpå oss på alle gater, på trikker og tog, på teatre og konserter (som vi derfor nå skyr), vi ser umiskje nelige spor etter ham overalt, i våre tomme butikker, i køene og i de slitte husmødres ansikter. Men aldri har vi fått merke at byen er hæ tatt slik som søndagen før jul, da hundrevis av tonn ammunisjon og spr stoff eksploderte like innpå vestkantens tetteste boligstrøk. Uten he syn til befolkningens sikkerhet har den tyske forsvarsmakt ved hjelp a norske arbeidere og forredersvindleren, NS-"direktør" Lexow, lastet og losset høyeksplosivt krigsmateriell fra båt til jernbane, dels endog t lagerskur i umiddelbar nærhet av rene boligstrøk.

Ulykken kastet et grelt lys over okkupasjonsmaktens forhold til det land den fra først av forega å ville "beskytte". Vi fikk se at tyskerne på den mest hensynsløse måte utsetter nordmenns liv o eiendo for fare. Vi fikk se at når ulykken er ute, og det uten noensomhelst skyld fra norsk side, da beordres nordmenn hensynsløst frem i forreste ildlinje for å bøte på ulykken, da får forreder-"ministre", notoriske storsvindlere, fullmakt til å foreta "innsamlinger til de skadelidte", og det eneste vi får høre fra tysk side på flere dager er at alt som heter vindusglass inntil videre er forbeholdt tyskerne. Så meget som ord til forklaring om hva som var skjedd, en aldri så liten uttalelse hvorvidt faren kunne ansees å være over, eller en aldri så snau anvisn på hva det burde skje med de masser av store og små ueksploderte grana som lå strødd omkring over hele byen, ja langt utenfor bygrensene - fa man det ikke umaken verd å fremkomme med. Intet under at uroen blant folk ble enda større enn den hadde behøvd å være, at det ble grobunn f alskens ville rykter, og at det til og med ble tilløp til panikk, da d dagen etter hendte et nytt, men ganske ufarlig uhell nede ved havnen, idet en røkleggingsbeholder sprang og mektige røkskyer veltet inn over byen.

Den eneste beskjed som ble gitt var en uttalelse til en svensk korrespondent som ble gjengitt i radioen fra Motala og på den måten bl kjent her, om at man på tysk side var på det rene med at eksplosjonen var en ren ulykke som ikke berodde på sabotasje. Et par dager senere brakte den tyskkontrollerte presse noen intervjuer med noen av de nor kaiarbeidere som hadde vært med på å losse ammunisjonsskipet, 2000-tonneren Selma. Noen skikkelig forklaring kunne de selvsagt ikke gi, det var tydeligvis heller ikke meningen. Meningen var derimot opplag å avlaste de ansvarlige, altså tyskerne, ved å understreke at alle fo siktighetsregler var nøye overholdt og at det var gåtefullt og uforst lig hvordan ulykken hadde kunnet skje. Intervjuene har lite eller in med den virkelige vitneforklaring å gjøre.

Den virkelige vitneforklaring, som stammer fra norske arbeider går ut på at den første eksplosjon oppsto da en stor flak-granat falt av kurven den ble båret i, inne i midtre skur; på sementgulvet må gra ten ha støtt inot en stein eller annen hard gjenstand på en slik måte tenningen ble utløst. Skuddet gikk av og satte de videre eksplosjone igang. Den voldsomste skyldtes 30 store landminer som sprang i lufte

på en gang.

Fra tysk side kom ikke ett ord før Falkenhorst julaften fant på å sette inn i avisene en takkeskrivelse til de norske arbeidere og hjelpemannskaper for deres tapperhet. Skrivelsen uttrykte beklagelse over ulykken og medfølelse med ofrene. Den var kjærkommen om ikke annet så fordi den måtte forståes som en bekreftelse på at det ikke dreide seg om sabotasje.

Så meget større var overraskelsen, da gestaposjef Fehlis straks over nyttår i et intervju erklærte at det nok kanskje allikevel var sabotasje, politiet forfulgte et bestemt spor, men mer kunne av forståelige grunner ikke sies, osv. Dette er bevisst løgn, og forsåvidt ikke noe nytt fra den kant. Men hvorfor kommer det nettopp nå? Skal det gi påskudd for en ny tysk aksjon mot befolkningen? Eller skjer det for å redde den tyske "ære" som kan tenkes å ha lidd en smule overlast ved at man likesom stilltiende tok på seg ansvaret for en ulykke som hovedsakelig rammet nordmenn og som skyldtes tysk hensynsløshet og uforsiktighet? For sikkerhets skyld var det kanskje best å gi ofrene skylden likevel, ellers kunne det vært fare for at das Herrenvolk ble mistenkt for "svakhet". Sterke vil de være for enhver pris - til det siste. Intet røper deres hemmelige følelse av mindreverdighet klarere enn det.

vVv

DET NYE ÅR

går inn under overordentlig lovende auspisier. I 1943 er aksen kastet ut av Afrika, Italia har kapitulert og er blitt slagmark for en alliert invasjonshær, tyskerne er mer enn halvveis kastet ut av Russland, ubåtfaren er øyensynlig definitivt nøytralisert (iallfall som faktor av krigsavgjørende betydning), og bombingen av Tyskland har nådd en intensitet som man tidligere hadde vanskelig for å forestille seg. Fra slaget om Stalingrad til senkingen av "Scharnhorst" har våpenlykken uten avbrytelse fulgt de forente nasjoner, mens motstanderne ikke har ett resultat av betydning å peke på. Selv i det fjerne østen, hvor de store operasjoner ennå ikke er satt inn, har pendelen svinget på avgjørende måte.

Men alt dette er bare forutsetningene for det drama som blir 1944's. Russerne, som først i november hadde sin veldige krigsmaskin ferdigmobilisert, har satt i gang en vinteroffensiv som etter alt å dømme kommer til å stille selv deres tidligere prestasjoner i skyggen - general Vatutins stormløp i Kiev-avsnittet gir et bilde av deres slagkraft i øyeblikket. Den strategiske bombing av Tyskland og "Atlanterhavsvollen" når så å si daglig nye høydepunkter, og såvel i Middelhavsområdet som på de Britiske øyer marsjerer nå krigshistoriens mest slagkraftige og best utstyrte styrker opp, klar til å rette det siste, avgjørende støt mot "festningen Europa" - som hverken er noen festning eller noe Europa.

Hvor mange måneder Tyskland ennå kan holde ut, kan ingen si. Men det er ganske tydelig at vi er inne i krigens siste, avgjørende fase. Seieren er innen rekkevidde. Den er kanskje nær. Den er iallfall sikker. Det er 1944's store forjettelse.

Men det innebærer også en appell og en forpliktelse.

Den tiden som er igjen, kan på mange måter bli farlig og vanskelig. La oss iallfall være forberedt på det, selv om det ikke er nødvendig å male Himmler på veggen. Slutt rekkene enda tettere sammen! Bevar den ypperlige, selvpålagte disiplin, demokratiets levende disiplin, som vi har funnet fram til og som har betydd så uendelig meget for hjemmefronten. Ingen må i den kanskje nokså hektiske sluttfase kaste seg ut i uoverveide foretagender eller på noen måte la seg provosere, men vise selvbeherskelse og lojalitet. På den annen side: der hvor parolen er gitt, må hver mann stå fast. Der hvor det gjelder, må ingen vike en tomme.

Og glem aldri: forpliktelsene gjelder utover seierens dag.

Da tar gjenreisningsarbeidet til, og det vil på sin måte kreve

nesten like stor offervilje og selvbeherskelse som okkupasjonstiden. Da skal det vise seg om den ånd i Norge som har vakt verdens beundring, er noe annet og mer enn et krisefenomen, om det bare er erobrernes trykk som har holdt oss sammen - det ville være forsmedelig!

La oss nå, mens vi ennå med hver nerve vet hva det vil si å leve i hærtatt land, tenke over det. La det prege seg uutslettelig inn i oss hva som er viktig og hva som er likegyldig, hva som er stort og hva som er smått. La ikke det frie Norge finne mindre samfølelse og offervilje hos oss enn det undertrykte. La oss ut over den dagen da tyrannstyret faller huske at det fins viktigere ting her i verden enn våre egne, snevreste interesser. Når krigen er slutt og vi skal ta fatt for oss selv i Norge, da gjelder det ikke å kreve, men å yde. Hver klasse og hvert menneske må innordne seg og renonsere i overgangstiden, ellers kommer det til å gå galt.

Mange har gitt sitt liv i disse årenes kamp, ute som hjemme, og det var ikke bare for det gamle Norge de gå det, men for et nytt og bedre. Og alle gode nordmenn har vel følt det slik at de var villige til å ofre alt, også livet, for landet. La oss ikke da på seierens dag unnslå oss for å gi slipp på noe av vår egeninteresse, det være i form av penger eller bekvemmelighet, personlig maktlyst eller politiske fordommer. La oss vise at vi har lært av vår besøkelsestid, så ofrene i farens stund ikke er bragt forgjeves!

vVv

Måtte 1944 bli et

fredens og frihetens år

for

KONGEN , FOLKET og FEDRELANDET.